

AĞUSTOS AYI ENFLASYONU VE İLERİYE YÖNELİK BEKLEYİŞLER

I. GENEL DEĞERLENDİRME

1. Ağustos ayında fiyat artışları piyasa beklentileri paralelinde gerçekleşmiş ve tüketici fiyatları yüzde 2,2, toptan eşya fiyatları ise yüzde 2,1 oranında artmıştır. Böylece, Ocak-Ağustos döneminde TÜFE artışı yüzde 16,1, TEFE artışı da yüzde 18,0 olarak gerçekleşmiştir. Yıllık enflasyon oranları düşüş eğilimini sürdürmüş ve yıllık artış TÜFE’de yüzde 40,2’ye, TEFE’de ise yüzde 43,9’a gerilemiştir.
2. Mayıs ayından itibaren faiz oranları ve döviz kurlarında görülen yükselişin ardından, döviz ve Türk lirası piyasaları Ağustos ayında görece olarak istikrar kazanmıştır. Bunun yanı sıra, Haziran-Temmuz döneminde yoğunlaşan kamu zamlarının büyük ölçüde tamamlanması sonucunda, son üç ayda finansal göstergelerde meydana gelen bozulmanın enflasyon üzerindeki olumsuz etkileri Ağustos ayında sınırlı kalmıştır.
3. Eğitim ve sağlık grubu fiyatlarında mevsimsel etkilerle meydana gelen yüksek artış oranları ile ulaştırma grubu fiyat artışındaki hızlanma, Ağustos ayında tüketici fiyat artışının altında yatan temel unsurlar olmuştur. Döviz kurundaki yükselişin durması ve kamu fiyat ayarlamalarının yavaşlaması nedeniyle, imalat sanayi fiyat artışı sınırlı kalmış, böylelikle Ağustos ayı toptan eşya fiyat artışı, Temmuz ayına göre düşük gerçekleşmiştir. Ağustos ayında *gıda dışı TÜFE* yüzde 2,7 oranında, *tarım dışı TEFE* ise yüzde 2,5 oranında artmıştır.
4. Mevsimsellikten arındırılmış TÜFE ve TEFE’nin üç aylık hareketli ortalamalarının yıllıklandırılması yoluyla hesaplanan *yıllık enflasyon* Temmuz ayından sonra Ağustos ayında da artış göstererek, TEFE’de yüzde 43,3, TÜFE’de ise yüzde 36,5 olarak gerçekleşmiştir. Bu şekilde hesaplanan yıllık enflasyon, *tarım dışı TEFE*’de yüzde 48,6’ya yükselirken, *gıda dışı TÜFE*’de yüzde 34,9 olmuştur. Ancak, yıllık enflasyondaki bu yükseliş eğilimi temel olarak Haziran-Temmuz döneminde döviz kurlarında ve kamu fiyatlarında görülen artıştan kaynaklanmış olup, bu yükselişin kalıcı bir eğilime dönüşmesi beklenmemektedir.

Tablo 1: Genel TÜFE, TEFE ve Alt Kalemler

	Yıllık % Değişim		Aylık % Değişim		
	2001 Ağustos	2002 Ağustos	2002		
			Haziran	Temmuz	Ağustos
TÜFE	57,5	40,2	0,6	1,4	2,2
Mallar	63,2	42,7	0,2	0,6	1,2
Hizmetler	48,2	35,8	1,4	3,1	4,1
Gıda Dışı	61,1	39,0	2,2	2,2	2,7
TEFE	69,6	43,9	1,2	2,7	2,1
Kamu	86,1	41,3	4,3	4,3	2,7
Özel	63,5	45,0	0,0	2,0	1,9
Özel İmalat	74,4	42,4	2,8	4,1	2,3
Tarım Dışı	78,6	42,2	3,4	4,2	2,5
Tarım ve Enerji Dışı	77,0	42,6	3,5	4,4	2,5

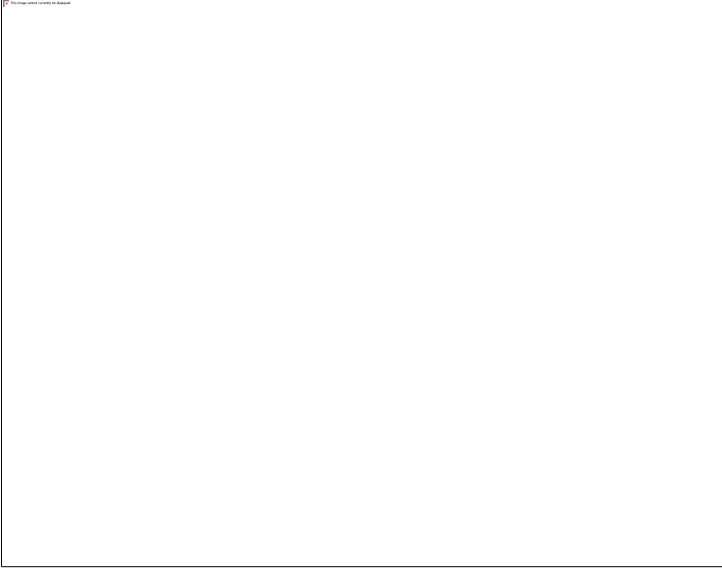
Kaynak: TCMB, DİE.

Tüketici Fiyatlarındaki Gelişmeler

5. TÜFE’de gıda ve giyim grubu fiyatlarının enflasyonu sınırlayıcı etkileri azalmış olmasına rağmen, Ağustos ayında enflasyon beklentiler paralelinde gerçekleşmiş ve geçmiş yılların (1987-2001) Ağustos ayı ortalaması olan yüzde 3,6’nın oldukça gerisinde kalmıştır. Mevsimsel tüketici fiyat hareketleri incelendiğinde, mevsimsellikten arındırılmış TÜFE’nin Ağustos ayında yüzde 2,7, gıda dışı TÜFE’nin ise yüzde 2,4 oranında arttığı görülmektedir.
6. Ağustos ayında tüketici enflasyonu önemli ölçüde hizmet grubu fiyatlarında meydana gelen artışın etkisinde kalmıştır. Mevsimsel etkiler nedeniyle artan sağlık ve eğitim hizmetleri fiyatlarına ek olarak, eğlence ve kültür hizmetleri fiyatları da yüksek oranda artış göstermiş, böylelikle hizmet grubu fiyatları Ağustos ayında yüzde 4,1 oranında yükselmiştir. Mal grubu fiyat artışları ise yüzde 1,2 oranında kalmıştır. Ocak-Ağustos döneminde mal grubu fiyat artışı yüzde 13,7 iken, hizmet grubu fiyatları yüzde 20,8 oranında artmıştır. Ağustos ayı itibariyle, yıllık fiyat artışı, mal grubunda yüzde 42,7, hizmetler grubunda ise yüzde 35,8 olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 1: TÜFE ve Gıda Dışı TÜFE

Yıllık Yüzde Değişim

Aylık Yüzde Değişim (Mevsimsellikten Arındırılmış)*

Kaynak: TCMB, DİE.

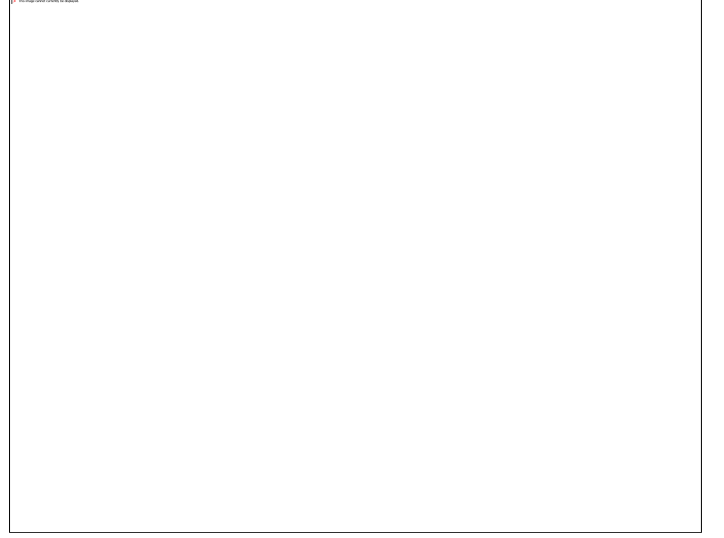
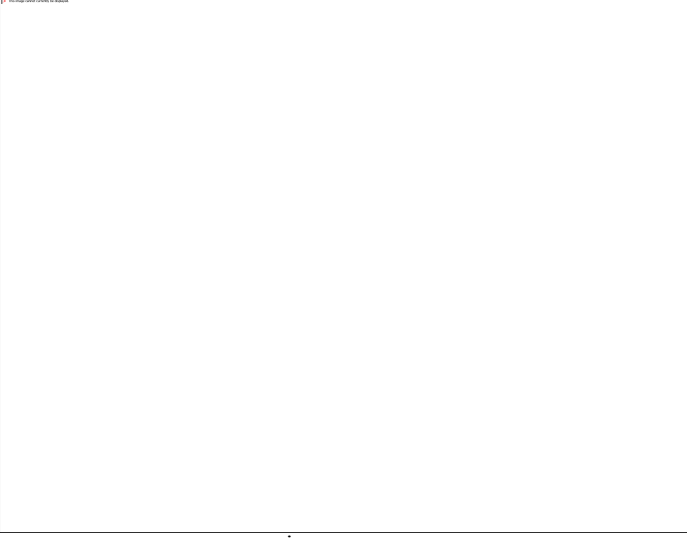
*Mevsimsellikten arındırma işleminde TRAMO/SEATS yöntemi kullanılmıştır.

7. Temmuz ayında yüksek oranlı fiyat artışı gösteren, elektrikli-elektriksiz ev aletleri, özel ulaşım araçları ve eğlence kültür araçlarından oluşan dayanıklı tüketim malları grubunda Ağustos ayında fiyatlar yüzde 2,7 oranında artmıştır. Bu gelişmede, döviz kurunun istikrarlı seyretmesi yanında talep yönlü bir baskı bulunmaması etkili olmuştur. Ancak, özel ulaşım araçları grubunda fiyat artışı ihracattaki canlılık ve yeni modellerin piyasaya sunulmasının etkisiyle Temmuz ayına göre hızlanmış ve yüzde 5,2 oranında gerçekleşmiştir.

Grafik 2: Mal Grubu ve Hizmet Grubu Fiyatları

Yıllık Yüzde Değişim

Aylık Yüzde Değişim (Mevsimsellikten Arındırılmış)*

Kaynak: TCMB, DİE.

*Mevsimsellikten arındırma işleminde TRAMO/SEATS yöntemi kullanılmıştır.

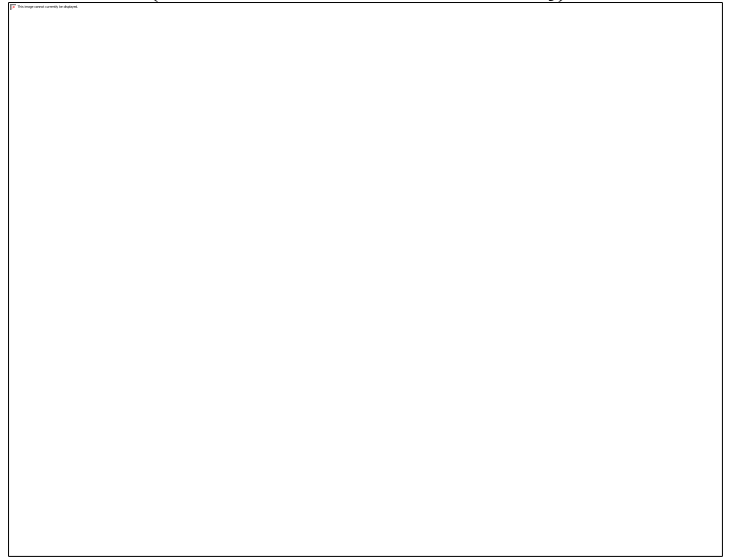
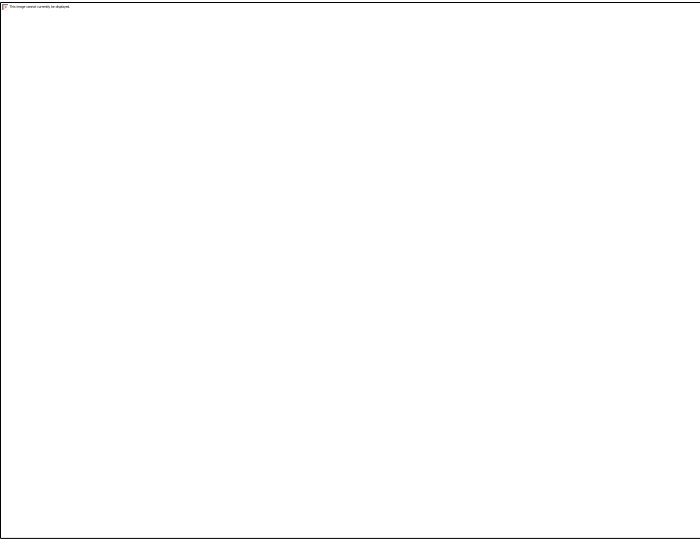
Toptan Eşya Fiyatlarındaki Gelişmeler

8. Ağustos ayında imalat sanayi fiyat artışları TEFE artışını belirleyen temel etken olmuştur. Mayıs ayından itibaren mevsimsel ortalamaların ötesinde gerileyen tarım fiyatları Ağustos ayında yüzde 0,9 oranında artarak son 7 yıl ortalaması olan yüzde 0,8 oranına oldukça yakın gerçekleşmiştir. Döviz kurundaki artışın ve kamu fiyat ayarlamalarının yavaşlaması sonucu imalat sanayi fiyatları, Temmuz ayındaki yüzde 4,3 oranındaki artışın oldukça altında kalmış ve yüzde 2,4 oranında yükselmiştir. Mevsimsellikten arındırılmış TEFE Ağustos ayında yüzde 2,9, tarım dışı TEFE ise yüzde 2,5 oranında artmıştır.

Grafik 3: TEFE ve Tarım Dışı TEFE

Yıllık Yüzde Değişim

Aylık Yüzde Değişim (Mevsimsellikten Arındırılmış)*

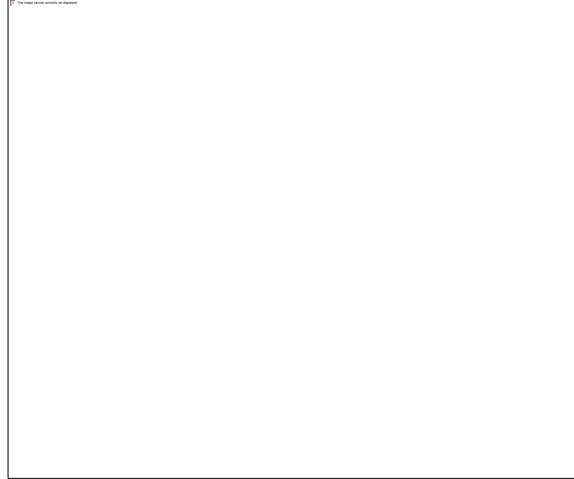
Kaynak: TCMB, DİE.

*Mevsimsellikten arındırma işleminde TRAMO/SEATS yöntemi kullanılmıştır.

II. İLERİYE YÖNELİK BEKLENTİLER

9. Siyasi gelişmelerin etkisiyle ekonomik birimlerin belirsizlik algılamalarındaki artış, Mayıs ayından itibaren döviz kuru ve faiz oranlarını yükseltmiştir. Bu durum, son aylarda enflasyon beklentilerini ve enflasyon oranlarını olumsuz etkilemiştir. Nitekim, TCMB Beklenti Anketi'nde de görüldüğü gibi, mali piyasalardaki olumsuz gelişmeler özellikle Haziran ve Temmuz aylarında enflasyon beklentilerinde gerileme eğilimini yavaşlatmıştır. Ancak, döviz ve Türk lirası piyasalarında, Ağustos ayından itibaren istikrarın yeniden sağlanması söz konusu gelişmelerin enflasyon üzerindeki olumsuz etkilerinin kalıcı olmasını büyük ölçüde önlemiştir. Seçim tarihinin belirlenmesinden sonra da ekonomik programın kararlılıkla sürdürülmesi, piyasalarda güven ortamının tekrar oluşmasına katkıda bulunmuştur. Nitekim, Ağustos ayı anket sonuçları, yıllık enflasyon beklentilerinde tekrar gerileme sürecinin başladığına işaret etmektedir.
10. Ağustos ayı enflasyonu, enflasyon beklentileri ve enflasyonu belirleyen değişkenlerin yakın gelecekte alabilecekleri değerlere ilişkin öngörülerimiz değerlendirildiğinde, yıl sonu enflasyon hedefinin gerçekleştirilme olasılığının son derece yüksek olduğu belirlenmektedir. Risk unsurları incelendiğinde ise, ham petrol fiyatlarındaki yükselme ve kamu fiyat ayarlamaları konusundaki belirsizlik ön plana çıkmaktadır. Öte yandan, enflasyonist süreci başarılı bir şekilde tersine çeviren yürürlükteki programın kararlılıkla uygulanmaya devam edilmesiyle birlikte, enflasyonda oluşan hızlı düşüş eğiliminin önümüzdeki yıl da sürmemesi için bir neden bulunmamaktadır.

Grafik 4: TCMB Beklenti Anketine Göre Enflasyon Beklentileri

Kaynak: TCMB.